

Ma'rifiyye yolunu Bursa'da devam ettirdi. Manisa Entekeliler Dergâhı'na özgü, mi'rac kandillerinde süt mevlidi yapılması geleneği halen İbrahim Çelebi Camii'nde sürdürülmektedir.

Entekeliler Dergâhı'nın dışında Demirci ve Akhisar ilçelerinde Ma'rifiyye koluna ait iki tekkenin var olduğu bilinmektedir. Teymurcu (Demirci) Dergâhı'nı Mustafa Lutfi Efendi inşa ettirdi, Seyyid Ali Sâbit Efendi de ikinci imarını yaptı. Her iki şeyhin şiiirleri *Maârifî Nefesler* adlı derlemede yayımlandı. Manisa'nın Akhisar ilçesinde Rifâî-Ma'rifî âyinleri icra eden bir diğer şeyh Hacı Mustafa Efendi'dir (ö. 1895). Manisa Ulucamii civarındaki mahallede bir binayı mescid-tekkeye dönüştürdü ve tekke için dört dükkân vakfetti. Kartal Âsitânesi ikinci postnişini Seyyid Ali Sâbit Efendi'nin halifesi Abdullah Ferdi Baba, Kuşadası'nda açtığı tekkede uzun yıllar şeyhlik yaptı. Yirmi adet nutku *Maârifî Nefesler* adlı kitapta yayımlandı.

Ma'rifiyye, Bursa'da Seyyid Muhammed Fethu'l-Maârif'in halifesi Mahmud Bahirî Efendi (ö. 1818) tarafından temsil edildi. 1734'te Bayburt'ta doğan Mahmud Bahirî, Fâtih medreselerinde müderrislik, Sultan Ahmed Camii'nde vâizlik yaptı. Üç yıllık bir riyâzet ve mücâhedenin ardından mürşidi tarafından Mekke, Medine, Yemen, Basra ve Bağdat seyahatine gönderildi, 1786'da İstanbul'a döndü, iki yıl daha şeyhinin hizmetinde bulunduktan sonra hilâfete nâil oldu. 1788'de Bursa'ya irşad için gönderilen Mahmud Bahirî Efendi, Hz. Üftâde'nin türbe odasında bir süre ikamet etti, ardından Üftâdezâde Sadreddin Efendi'nin delâletiyle Maksem'deki Abdülmü'min Zâviyesi'nin postnişinliğini yaptı, böylece zâviye onunla birlikte Ma'rifiyye koluna intikal etmiş oldu. Kabri bu dergâhın yakınlarındadır.

Tarikatın piri Fethu'l-Maârif'in 1778'de telif ettiği *Vahdetnâme-i Fethü'l-Maârif* adlı eser onun tasavvuf ve tarikat hakkındaki görüşlerini içermektedir. Ona göre şeriatin tatbiki Hz. Peygamber'in sözlerini bilmek ve amel etmekle olur. Şeriattaki vâcip ve sünnetler kişinin itikadını sağlamlaştırmak içindir. Tarikat da Hz. Peygamber'in fiili ve sünnetidir. Her meselede farz üzerine farz, sünnet üzerine sünnet, hizmet üzerine hizmet eda edip zikrini ve fikrini daima Allah'a yönelterek hizmete bağlanan kişiye tarikat ehli denir. Eđer kişi şeriat ve tarikatta hükümlerini hakikati bilerek yerine getirirse mârifet ehli olur. Bu hükümleri eda ettikten

sonra her işte Allah'ın ve Resûlullah'ın emrine uyarak Allah muhabbetiyle ilâhî sırlara gönül verirse hakikat ehli olur. Hakikat kapısında dünyevî ve uhrevî muhabbete yer yoktur. Hz. Peygamber'i ve Hz. Ali'yi sevmek, onların bir hakikat olduğunu bilmek, sözlerini anlayıp onlar gibi amel etmektir. Maârif ehli olur olmak ancak bu amelle gerçekleşir (*Dem-i Vahdet*, s. 59-61).

Ehl-i beyt vurgusunun öne çıktığı Ma'rifiyye'de seyrsülûk yedisini usul, beşi fûrûat olmak üzere on iki esmâ iledir. Bu on iki esmâ on iki imam sırrına bağlıdır. Her bir isim on iki imamın birinin sırrından zuhur eder. Usul esmâsı işaret ettiği tarikat rûkûnleri itibarıyla şöyledir: Lâ ilâhe illallah (rıza), yâ Allah (teslimiyet), yâ hû (sabır), yâ Hak (itikad), yâ hay (az yemek), yâ kayyûm (az konuşmak), yâ kakhâr (az uyumak). Fûrûat esmâsı şunlardır: Yâ kâdir (uzlet), yâ cebbâr (terk-i dünya, fenâ fi'ş-şeyh), yâ kavî (terk-i ukbâ, fenâ fi'r-resûl), yâ mâlik (terk-i vücûd, fenâfillâh), yâ vedûd (terk-i terk, fenâ fi'l-fenâ). Muhammed Fethu'l-Maârif, sülûkünü tamamlayan dervişin hilâfet-i şecere-i kelime-i tayyibeye nâil olacağını, Hz. Peygamber'in ve Hz. Ali'nin vârisi (vâris-i hatm-i nübüvvet, vâris-i hatm-i velâyet) olarak "maârif billâh" ve "mehdî-i devr" makamına ereceğini, bu makamın sırrının ise ancak mürşide tam teslimiyetle bilinebileceğini söyler (*a.g.e.*, s. 29-30).

Seyyid Ali Sâbit el-Ma'rifî'nin *Kisve-i Ma'rifî* adlı risâlesine göre Ma'rifîler'in tarikat kisvesi taç, mihr-i gül, saç, hırka, destegül, tennûre ve şeddü'l-kemer olmak üzere yedi unsurdan oluşur. On sekiz terklı Ma'rifî tacı beyaz arakiyeden veya çuhadan yapılır. Merkez kutbunda beyaz düğme yer alır. Üç dolama yeşil veya siyah fenâî sarılır. On sekiz dilim on sekiz âleme, "hay" ism-i şerifinin ebced değerine, Hz. Hatice ile Hz. Fâtıma dört mâsûm-i pâk ve on iki imama işaret eder. Tacın üstündeki beyaz düğme on sekiz bin âlemin efendisi Hz. Muhammed'i simgeler. Sâlikin başına taktığı bir çeşit tarikat nişanı olan Ma'rifî mihr-i gülünün ortasındaki dairede yer alan on iki tığ on iki imamı sembolize etmektedir. Etrafındaki yedi harfin kendine has esmâsı vardır ve yedi gezegene (Ay, Utârid, Zühre, Güneş, Merih, Müşteri, Zühhal) işaret eder.

BİBLİYOGRAFYA :

M. Fethü'l-Maârif er-Rifâî, *Dem-i Vahdet* (haz. Kahraman Özkök), İstanbul 2014; *Maârifî Nefesler* (haz. Kahraman Özkök), İstanbul 2015; *Bandırma-lizâde, Mir'âtü't-turuk*, İstanbul 1306, s. 8; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ* (haz. Mehmet Akkuş - Ali Yılmaz), İstanbul 2006, I, 246; V, 305-306;

Mehmed Şemseddin [Ulusoy], *Bursa Dergâhları: Yâdigâr-ı Şemsî* (haz. Mustafa Kara - Kadir Atlansoy), Bursa 1997, s. 442-444; Necmi Tarkan, *Kartal'da Kurulmuş Bir Tarikat: Ma'rifiyye*, İstanbul 1964, s. 7-13; Necdet Okumuş, *Manisa Rifâî Dergâhı Entekeliler: Bir Tekkenin Tasavvufi ve Sosyal Tarihi*, Manisa 2003; Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (18. Yüzyıl)*, İstanbul 2003, s. 549, 551-552; Hür Mahmut Yücer, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. Yüzyıl)*, İstanbul 2003, s. 413-416; Abdülkadir Dağlar, "İcâzetnâme Metnine Göre Ma'rifîlik Şeceresi", *19. Yüzyıl Manisasında Bir Kültür Ocağı: Entekeliler Sempozyumu (15/11/2008)* (haz. Mehmed Veysi Dörbudak - Güröl Pehlivan), Manisa 2011, s. 23-41; Zehra Gümüş, "Kartal Âsitânesi Şeyhi Sâbit'in Şiiirleri", *a.e.*, s. 146; Mustafa Kara, *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler*, Bursa 2012, s. 236-242; Türkân Alvan, *Said Paşa İmamı Hasan Rıza Efendi*, İstanbul 2013, s. 36-47; Semih Ceyhan, "Ek: Anadolu'da Rifâiyye", *Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür* (ed. Semih Ceyhan), İstanbul 2015, s. 325-326; Atabey Kılıç, "Ma'rifî Tarikatı Şeyhi Ferdi Baba ve Aruzla Yazılmış Şiiirleri", *İlmî Araştırmalar*, sy. 12, İstanbul 2001, s. 121-134; a.m.f., "Ege Bölgesine Âit Alevî-Bektaşî-Rifâî Esaslı Bilinmeyen Bir Mahallî Tarikat: Ma'rifîlik", *Bilimnâme*, sy. 1 (2003), s. 197-205; a.m.f., "Manisa Demirci'de Görülen Alevî-Bektâşî-Rifâî Meşrepli Bir Tarikat: Ma'rifîlik", *Turkish Studies*, II/4 (2007), s. 2-36; Yaşar Caferov - Semih Ceyhan, "Seyyid Ali es-Sâbit er-Rifâî ve Kisve-i Ma'rifî Adlı Risalesi", *Tasavvuf*, sy. 25, İstanbul 2010, s. 145-195; M. Baha Tanman, "Maârifî Tekkesi", *DBİSt.A*, V, 232-233; a.m.f., "Maârifî Tekkesi", *DİA*, XXVIII, 62.

SEMİH CEYHAN

MARSIGLI, Luigi Ferdinando (1658-1730)

İtalyan askeri, mühendis,
coğrafyacı ve doğa bilimcisi.

10 Temmuz 1658 tarihinde Bologna'da köklü bir aile içinde dünyaya gelen Marsigli (Marsili, Marsilli) gençliğinde anatomi, matematik ve doğa bilimi dersleri gördü. 1679'da Venedik elçisi Pietro Cirvani refakatinde İstanbul'a gitti. Osmanlı ülkesindeki on bir aylık bu ilk ikameti esnasında Türkçe öğrenmeye çalıştı; Türkçe harita, el yazması ve çeşitli belgeler topladı. İstanbul'da bulunduğu sırada dönemin ileri gelen Osmanlı aydınlarıyla temasa geçti. Samimi bir dostluk kurduğu Hezarfen Hüseyin Efendi'den Osmanlı askerî teşkilâtına dair bilgi edindi. Hüseyin Efendi ile Marsigli arasındaki ilişki uzun yıllar devam etti. Hezarfen Hüseyin Efendi'den temin ettiği, kahvenin tıbbî faydalarını konu alan bir risâleyi İtalyanca'ya çevirdi (*Bevanda Asiatica [Trattatello sul Caffè]*, Viyana 1685; Roma 1998). Tarihiç ve gökbilimci Müneccebbaşı Ahmed Dede'den IV. Mehmed ve Şehzade Mustafa'ya ait

Luigi
Ferdinando
Marsigli

yıldız fallarından birer nüsha aldığı gibi İstanbul'un kaçınıcı enlem dairesi üzerinde bulunduğu dair tartışmaya girişti. Osmanlı haritacısı Ebû Bekir b. Behrâm ed-Dîmaşkı ile Willem Janszoon Blaeu'nun, *Atlas Maior* çevirisi hakkında sohbet etti. Yine bu esnada İstanbul Boğazı'nda suyun derinliği ve akış hızına dair yaptığı ölçümleri İsveç Kraliçesi Kristina'ya ithaf ettiği kitabında yayımladı (*Osservazioni intorno al Bosforo Tracio o vero Canale di Constantinopoli*, Roma 1681).

1682'de Habsburg İmparatoru I. Leopold'un hizmetine girdi. Osmanlı-Habsburg sınır boyunda üstlendiği vazifeleri yerine getirirken Tatarlar'a esir düştü. 1683'te Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Viyana Kuşatması esnasında Osmanlı ordugâhında tutsaktı. Osmanlı kuvvetleri Viyana önlerinden çekilirken iki Bosnalı sipahi tarafından satın alındı ve dokuz ay sonra bir Fransisken manastırının aracılığıyla kurtulana kadar ufak bir Boşnak köyünde sahipleriyle beraber yaşadı. 1684'te döndüğü Habsburg ordusunda uzun savaş yılları boyunca (1683-1699) uzman mühendis olarak çalıştı. Orduda istihdam edilen meslektaşlarının hizmet kalitelerine dair bilirkişi raporları kaleme aldı. Askerî çarpışmalar devam ederken sınır hattında yer alan Habsburg istihkâmlarının dayanıklılığına dair gözlem ve tesbitlerini Viyana sarayına sundu. Vişegrad, Estergon, Vaç, Budin, Eğri ve Belgrad başta olmak üzere müttefik ordusunun birçok kuşatma eyleminde görev aldı. Kuşatma kıtalarının ilerleyişini sağlamak amacıyla nehir ve su yollarının üzerine köprüler kurulmasına ön ayak oldu; metris kazılması, sıçan yollarının düzenlenmesi ve toprak tabyaların yükseltilmesi gibi işlerde askerî mimar-mühendislik becerilerini ortaya koydu. 1686'da Budin'in Habsburg kuvvetlerinin eline geçmesinin ardından hemen şehrin merkez camisine gitti, eski Saint Stephen Kilisesi'nde fıkıh ve ilâhiyatla ilgili çok sayıda Osmanlı yazmasına el koydu. Ertesi

yıl Mohaç yakınlarında yenilgiye uğrayan Osmanlı ordusundan geri kalan bir miktar yazma eser de Marsigli'nin eline geçti. Bu eserler, kendisinin İstanbul'dan satın aldığı el yazmaları, harita ve evrakla beraber memleketi Bologna'da kurduğu Bilimler Akademisi'nin kütüphanesinde yer alan Şark Eserleri Koleksiyonu'nun ilk nüvesini teşkil edecekti.

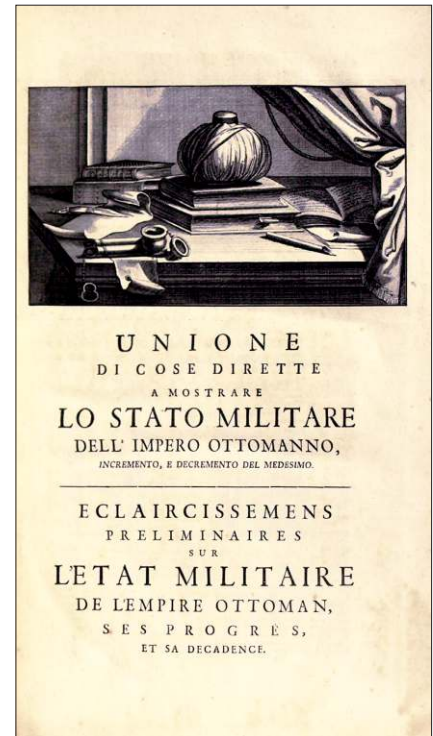
1691 Nisanında William Hussey başkanlığında Osmanlı başşehirine giden İngiliz sefâret heyetine katılan Marsigli, muhtemel bir barışın şartlarını kararlaştırmak üzere Habsburg hükümdarı adına gizlice Osmanlı devlet adamlarıyla görüştü. Aynı yıl içinde Habsburg İmparatoru I. Leopold ile gizlice anlaşmanın yollarını arayan Eflâk Prensi Brinkoveanu ile temasa geçmek için Bükreş'e gitti. İngiliz sefâretinde yürüttüğü yaklaşık bir yıllık görevi sırasında Balkan topraklarını dört defa katetti; İstanbul, Edirne, Belgrad, Bükreş ve Viyana'ya birçok ziyaret düzenledi.

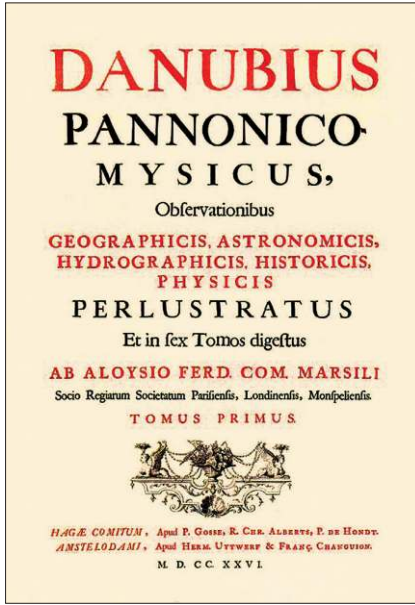
Marsigli, 1691-1692 müzakerelerinden bir sonuç alamamış olsa da 1699'da so na eren savaş İtalyan askerî mühendis hayatında yeni bir sayfa açtı. Kendisi, Osmanlı siyasî yapısı ve askerî gelenekleri hakkında en deneyimli şahsiyetlerden biri kabul edildiğinden I. Leopold tarafından Karlofça Antlaşması'nı akdetmekle görevli delege heyetine dahil edildi. Osmanlı idaresi barış görüşmelerinin Viyana ve Debrecen'de yürütülmesine karşı çıkmıştı; Marsigli, Habsburg heyetinin diğer üyeleriyle birlikte ilgili diplomatik heyetlerle buluşmak amacıyla tarafsız bölgede kalan Karlofça'ya gitti. 1699'da imzalanan Karlofça Antlaşması, Osmanlı-Habsburg sınırının "alâ hâlihî" (şu anda olduğu gibi) prensibi doğrultusunda düzenlenmesini öngörüyordu. Buna göre antlaşmada imzası bulunan devletler, askerî harekâtın sonlandığı tarihte sahip oldukları arazileri ellerinde tutmaya devam edeceklerdi. Bununla birlikte sınır anlaşmazlıklarını çözmek, bazı kale ve hisarların yıktırılması işlerine nezaret etmek ve devletler arası sınıra nihâî şekli vermek amacıyla sınır tayin komisyonları kuruldu. Bu defa da ha itibarlı bir makama yükselen Marsigli, Habsburg sınır tayin heyeti delegeliğine getirildi. Marsigli 22 Mart 1699'da Osmanlı sınır heyeti başkanı Kapıcıbaşı İbrâhim Efendi ile buluştu. İlk sınır işaretinin 25 Nisan'da konulmuş olmasına rağmen Macar sınır boylarının karmaşık arazi yapısından kaynaklanan aksaklık ve sorunlardan ötürü heyetlerin yeni sınır hattını belirlemesi 1701 Martını buldu. Marsigli, döne-

min en gelişmiş tekniklerini kullandığı bu zaman zarfında Viyana sarayına hitaben sınır tesbit işlemlerinin seyrini tarif eden en az kırk iki rapor hazırladı.

1703'te katıldığı İspanyol Veraset Savaşı'nda gözden düşen Marsigli askerî hizmetten uzaklaştırıldı. 1712'de Bologna'ya dönene kadar Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde bilimsel çalışmalarını sürdürdü. Kendisine modern okyanus coğrafyacılığının babası sıfatının verilmesini sağlayan *Osservazioni naturali intorno al mare* adlı önemli eserini bu sırada yayımladı (Venezia 1711). Daha sonra bunu genişleterek *Histoire physique de la mer* (Amsterdam 1725; Felemenkçe trc. *Natuurkundige Beschrijving der Zeën*, 's-Gravenhage 1786) adıyla neşretti. Marsigli 1 Kasım 1730'da Bologna'da öldü. Habsburg hizmetinde bulunduğu yaklaşık yirmi yıl boyunca Tuna havzası ve Macar topraklarından topladığı örnekleri içeren, şahsî gözlem ve ölçümlerine dayalı altı ciltlik doğa tarihi ve coğrafya kitabı nisbeten geç bir tarihte yayımlandı (*Danubius Pannonico-Mysicus*, Amsterdam-Lahey 1726). Osmanlı askerî teşkilâtını ayrıntılı biçimde anlattığı eseri, ilki kabaca Hezarfen Hüseyin Efendi'nin

Marsigli'nin *Lo Stato Militare dell' Impero Ottomanno* adlı eserinin kapağı

Marsigli'nin *Danubius Pannonico-Mysicus* adlı eserinin I. cildinin iç kapağı (Amsterdam-Lahey 1726)

Telhüsü'l-beyân'ının ilgili kısımlarının tercümesinden ibaret, ikincisi büyük oranda kişisel gözlem ve deneylerine dayanan iki kitaptan oluşur (*Lo Stato Militare dell' Impero Ottomanno, Incremento e Decremento del Medesimo* [Fr. trc. ile birlikte: *L'état militaire de l'Empire ottoman, ses progrès, et sa décadence*], I-II, Amsterdam 1732; tıpkıbasımı, M. Kramer – F. Kreutel, Graz 1972). Bu çalışma Kaymakam Nazmî tarafından Türkçeye (bk. bibl.), Mónika F. Molnár tarafından Macarca'ya (*Az Oszmán Birodalom katonai állapotáról, felemelkedéséről és hanyatlásáról*, Budapest 2007) tercüme edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Marsigli, *Osmanlı İmparatorluğunun Askeri Vaziyeti*, tür.yer.; Hammer, *GOR*, VI, 455-456, 475, 570-571; N. Jorga, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, Gotha 1911, IV, 270-272; J. Stoye, *Marsigli's Europe 1680-1730: The Life and Times of Luigi Ferdinando Marsigli, Soldier and Virtuoso*, New Haven 1994; Mónika F. Molnár, *Az Oszmán és a Habsburg Birodalom közötti határ kijelölése a karlócai békét követően (1699-1701)* (doktora tezi, 2008). Eötvös Loránd Üniversitesi, Budapeşte; *La politica, la scienza, la armi: Luigi Ferdinando Marsigli e la costruzione della frontiera dell'impero e dell'Europa* (ed. Rafealla Gherardi), Bologna 2010, tür.yer.; *La Scienza delle armi: Luigi Ferdinando Marsigli, 1658-1730*, Bologna 2012, tür.yer.; Mustafa Kaçar, "Osmanlılarda Askerî Teknik Eğitim", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, II/4, İstanbul 2004, s. 457-458.

ÖZGÜR KOLÇAK

MA'RÛF-i NÛDEHÎ

(bk. NÛDEHÎ).

MATUZ, Josef Eugen

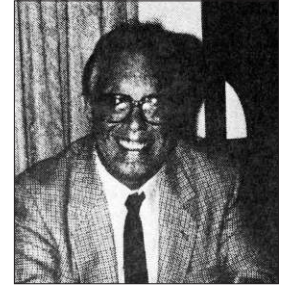
(1925-1992)

Osmanlı tarihçisi,
Türkolog.

27 Ekim 1925'te Budapeşte'de doğdu. Asıl adı Matuz József Jenő olup Almancaleştirilmiş ismiyle bilinir. 1944'te Budapeşte'nin Péter Pázmány Üniversitesi'nde tarih ve Macar filolojisi öğrenimi gördü. Ayrıca bu yıllarda ünlü Türkolog ve Osmanlı tarihçileri olan Gyula Németh ile Lajos Fekete'nin derslerine devam etti. Türk tarihiyle ilgisi, II. Dünya Savaşı yıllarında ailesinin oturduğu köyün (Koroncó) kökeninin Peçenekler'e kadar uzandığını öğrenmesiyle başladı. 1948'de babasının ölümünden dolayı tahsilini bitirmeden üniversiteden ayrıldı ve Macaristan Savunma Bakanlığı'nda iş buldu. 1951-1953 yıllarında Budapeşte'nin Askerî Tarih Arşivi'nde çalıştı. 1953'te lise tarih öğretmenliği diplomasını aldı.

Macaristan'ın siyasi düzeninden memnun olmayan Matuz 1956'da Macar devrimine katıldı. İhtilâlin başarısızlığa uğraması üzerine vatanından ayrılıp Almanya'ya gitti. Münih'te üniversite tahsilini sürdürdü, 1961'de tarih alanında doktorasını tamamladı. Ertesi yıl Freiburg'da (Breisgau) Albert Ludwigs Üniversitesi'nde Türkçe ve Osmanlıca hocası olarak çalışmaya başladı. Aynı zamanda Strasburg Üniversitesi'nde Türkoloji ve Osmanlı tarihi okutmayı sürdürdü. 1963-1964 yıllarında Fransa'nın Bilimsel Araştırma Millî Merkezi'nde de görev yaptı. 1968'de Osmanlı tarihine dair ilk kapsamlı kitabı olan Seyfi Çelebi'ye ait eserin edisyonunu hazırladı. Bu eseriyle "docteur en études orientales" unvanını kazandı. 1972'de Freiburg Üniversitesi'nde doçentliğe, 1973'te kadrosuz profesörlüğe yükseldi. 1975-1976'da Almanya Doğu Cemiyeti'nin Beyrut'taki Şarkiyat Enstitüsü'nde araştırmacı sıfatıyla çalıştı. 1979'da Freiburg Üniversitesi'nde kadrolu profesör oldu ve 1990'da emekliye ayrılıncaya kadar bu görevde kaldı. 20 Aralık 1992'de Freiburg'da öldü.

Geniş tarih bilgisi ve titiz çalışmalarıyla tanınan Matuz'un kitap ve makaleleri da ha çok XVI. yüzyıl Osmanlı tarihi, dil incelemeleri ve belge neşirleri alanında toplanmıştır. Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ait belgelerin diliyle ilgili ("Zur Sprache

Josef
Eugen
Matuz

der Urkunden Süleymans des Prächtigen", *AOH*, XXVI/2-3 [1972], s. 285-297) ve benzer konularda makaleleri vardır. Orhon yazıtlarının üç fragmanı üzerine bir yazısı (*Turcica*, sy. 4 [Paris 1972], s. 15-24) Matuz'un iyi bir Türkolog olduğunu gösterir. Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ve ilgili belgelere, dile, Osmanlılar'ın Batı ülkeleriyle ilişkilerine ve Osmanlı hizmetine girip müslüman olan Batılılar'a duyduğu merak divan tercümanlarına dair yazdığı, hâlâ çok kullanılan bir makalede ("Die Pforten-dolmetscher zur Herrschaftszeit Süleymans des Prächtigen", *Südost-Forschungen*, sy. 34 [Regensburg 1975], s. 26-60) kendini gösterir. Osmanlı devlet yapısı ile idare düzeni yanında Macaristan'ın Osmanlı geçmişi Matuz'un odaklandığı başlıca alanlardır. 1986'da Almanca ve Macarca olarak Bamberg'de István Hunyadi'nin katkısıyla gerçekleştirdiği defter edisyonu (*Die Steuerkonskription des Sandschaks Stuhlweißenburg aus den Jahren 1563 bis 1565*) bunu ortaya koymaktadır. Osmanlı Devleti'nin arazi düzeni ve feodalite sorunu da Matuz'u meşgul etmiş, 1980'li yıllarda Berlin'de oturan eski öğrencisi Klaus Schwarz aracılığıyla, Doğu Almanya'da yaşayan Ernst Werner ile mektuplaşarak bu hususta canlı bir tartışma sürdürmüştür.

Eserleri. 1. *L'ouvrage de Seyfi Çelebi, historien ottoman du 16e siècle* (Paris 1968). Seyfi Çelebi'nin Asya ve dünya tarihiyle ilgili eserinin tenkitli neşri ve Fransızca tercümesidir. 2. *Herrscherurkunden Sultan Süleymans des Prächtigen (1520-1566)* (Freiburg 1971). Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ait belgeleri tanıtan eseridir. 3. *Das Kanzleiwesen Sultan Süleymans des Prächtigen* (Wiesbaden 1974). Kanûnî Sultan Süleyman devrinde Dîvân-ı Hümâyûn'un çalışmaları ve mahiyeti hakkında önemli bir çalışmadır. 4. *Das Osmanische Reich. Grundlinien seiner Geschichte* (Darmstadt 1985; Macarca, Budapeşte 1990; Hırvatça, Zagreb 1992). Almanca konuşulan ülkelerde büyük bir üne kavuşan bu Osmanlı tarihinde